

A obxección de conciencia

O art. 61 do Código Deontolóxico do Psicólogo sinala que *“cando un Psicólogo/a se vexa no conflito de normas adversas, incompatibles, xa legais, xa deste Código Deontolóxico, que entran en colisión para un caso concreto, resolverá en conciencia, informando ás partes interesadas e a Comisión de Ética e Deontoloxía Colexial”*.

A obxección de conciencia (OC) consiste, en xeral, na oposición, claramente manifesta, dunha persoa a un imperativo legal ou a unha autoridade, baseada nos propios principios morais.

A obxección de conciencia no contexto profesional refírese á negativa a cumprir un cometido profesional esixido polas leis ou por algún regulamento ou protocolo institucional ou imposto polas autoridades, aducindo razóns morais ou de conciencia. Pode tamén manifestarse como oposición ao cumprimento dun deber ou responsabilidade non explicitada en ningunha norma legal, pero si deontolóxica ou profesional.

Desde unha perspectiva xurídica, existen múltiples discusións sobre se a OC é ou non un dereito constitucional. Unha parte da doutrina considera a OC como a expresión dun dereito fundamental, recoñecido na Constitución Española (art. 16.2), que regula a *liberdade relixiosa, ideolóxica e de culto*. Aínda que non se recolle expresamente neste artigo, pode considerarse incluída a liberdade de conciencia. Tamén, na Carta dos Dereitos Fundamentais da Unión Europea se sinala que *“se recoñece o dereito á obxección de conciencia de acordo coas leis nacionais que regulen o seu exercicio”*. Agora ben, este dereito fundamental tivo un desenvolvemento específico, con rango de lei, só no ámbito do servizo militar no ano 1984 e máis recentemente coa lei 2/2010 sobre saúde sexual e reprodutiva e de interrupción voluntaria do embarazo.

Cómpre distinguir o concepto de OC do de *“desobediencia civil”*, concepto que supón unha insumisión social e política a unha determinada norma, con busca de adhesións e movementos grupais, dirixida a exercer presión co fin de promover a modificación da lexislación; é, polo tanto, un medio de presión política. Na OC non se obxecta a lei en si mesma, senón a aplicación da lei nun caso e situación concreta.

Así tamén, a OC non pode amparar condutas profesionais irregulares. Débese evitar recorrer á OC para evitar situacións que poden resultar para o/a profesional incómodas ou que causen angustia, evitando así posicionamentos de obstinación terapéutica que poden prexudicar o/a paciente e que non serían propias da OC.

A OC propónse como un conflito entre dous deberes, o de respectar as decisións, ben dos/as pacientes, ben dos/as superiores ou ben das normas ou regulamentos, e o de fidelidade dos/as profesionais ás súas propias crenzas e valores. O problema de fondo é a ponderación necesaria dos dereitos que entran en conflito e as consecuencias derivadas do exercicio da OC.

Desde o punto de vista ético-deontolóxico, o que se lle propón aos/as profesionais é un dilema ético, un conflito de valores sobre os que hai que tomar unha decisión: por un lado, o respecto da conciencia do/a profesional que por razóns morais pensa que non debe realizar ou participar na execución dun acto concreto. Por outra parte, o respecto do dereito do/a paciente a recibir unha prestación. En xeral, os cursos extremos de acción tenden a coincidir con un dos valores en conflito. Tal como indica o artigo ao que nos estamos referindo, o/a profesional *resolverá en conciencia*, intentando buscar o curso de acción óptimo, que será o que lesione menos ou respecte máis os valores en conflito.